

**Online-klimaatcursus
'De Groene Verandering'
Organisatiehandleiding**

Stap voor stap de online-klimaatcursus organiseren

Dit is de organisatiehandleiding van de online-klimaatcursus 'De Groene Verandering', ontwikkeld door IVN Natuureducatie. De online klimaatcursus richt zich op alle mensen die meer willen weten over het klimaat, klimaatverandering en duurzaamheid, én die aan de slag willen gaan met klimaatactieplannen. Leuk dat je de cursus gaat geven! Deze handleiding is geschreven voor cursusorganisatoren van de online IVN klimaatcursus. Organisatoren vanuit IVN vinden de benodigde cursusmaterialen op [OnsIVN](#). We nodigen ook organisatoren van buiten IVN uit om deze cursus te organiseren. Wil je de online klimaatcursus aanbieden? Neem dan contact op met het Cursushuis van IVN Natuureducatie via cursushuis@ivn.nl. We delen graag de benodigde materialen met je. Samen dragen we via educatie en bewustwording bij aan de urgente uitdaging van klimaatverandering. Lesmaterialen mogen niet commercieel worden ingezet of digitaal beschikbaar worden gesteld aan derden.

Colofon

Auteurs

Marit Vrijenhoek
Nanook Vermaas
Marieke Lammers

Teksten eindredactie: Ellen Witteveen & Inge Hogeling

Advies Cursushuis: Kim de Rijk & Marit de Koning

Vormgeving lesmaterialen: Pepijn Verbrugge

Ontwikkeling lesmodule klimaatpsychologie: Marieke Lammers

Onder redactie van: Alina Salomon (projectleider natuur & duurzaamheid, IVN Natuureducatie)

Mede mogelijk gemaakt door: Fonds NME (Van Dijk Nijkampstichting) en Prins Bernhard Cultuurfonds

Met dank aan: Deelnemers Groen Traineeship 2021 voor de ontwikkeling module klimaatexcursie & module systeemverandering

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Algemene informatie	5
Opbouw van de cursus	8
Stappenplan cursusorganisatie	9
Taak- en rolverdeling	10
Het hoe en wat van de online omgeving	12
Als trainer/spreker aan de slag	16
Bijeenkomsten	18
Bijeenkomst 1: Introductie	18
Bijeenkomst 2 Systeem aarde	19
Bijeenkomst 3 Het effect van de mens op het klimaat	20
Bijeenkomst 4 Klimaatpsychologie en excursie	21
Bijeenkomst 5 Het effect van het klimaat op de mens	22
Bijeenkomst 6 Storytelling	23
Bijeenkomst 7 Systeemverandering	24
Bijeenkomst 8 Actieplan	25
Bijlagen	27

Inleiding

Voor je ligt de organisatiehandleiding met daarin alle informatie die je nodig hebt om de online-klimaatcursus van IVN Natuureducatie te organiseren. In deze handleiding nemen we stap voor stap de inhoud en opbouw van de cursus door. We laten je zien welke rol jij als organisator hebt en welke taken door anderen worden opgepakt.

In de IVN Klimaatcursus 'De Groene Verandering' wordt klimaatverandering in een breed perspectief geplaatst en leggen we verbanden tussen klimaat, natuur, menselijk handelen en duurzaamheid. We gaan in op de huidige stand van zaken rondom klimaatverandering en kijken naar de wisselwerking tussen het menselijk handelen en die verandering. Er wordt gekeken naar de situatie dichtbij en verder weg, zowel op psychologisch, sociaal, economisch en ecologisch vlak.

Cursisten leren hoe het systeem aarde werkt, hoe ze de gevolgen van klimaatverandering in hun eigen omgeving kunnen zien en hoe ze een goed onderbouwd verhaal over klimaatverandering kunnen vertellen. Naast het verschaffen van informatie, is deze cursus ook bedoeld om handvatten te bieden om zelf in actie te komen. Met aandacht voor onder andere de ecologische voetafdruk, klimaatcommunicatie en klimaatrechtvaardigheid gaan de cursisten zelf aan de slag. Tijdens de acht bijeenkomsten werken cursisten toe naar een eigen plan waarmee ze zelf een stap kunnen zetten naar duurzamer en klimaat-bewuster leven. Aan het eind van de cursus hebben de cursisten een stevige dosis kennis, vaardigheden en de attitude om een positieve duurzame impact te maken in hun eigen leefomgeving.

Het ontstaan van de cursus

Vanaf 2020 kent IVN de klimaatcursus 'De Groene Verandering'. Deze cursus werd net als andere IVN-cursussen gegeven door middel van fysieke bijeenkomsten en excursies. In 2020 steeg de vraag naar online cursussen binnen IVN en is de offline-cursus omgezet naar online variant. De online klimaatcursus werd in 2020 en 2021 acht keer georganiseerd. Met de nu beschikbare handleiding en cursusmaterialen nodigen we IVN-afdelingen en andere groene en sociale organisaties uit om de klimaatcursus ook aan te bieden.

Onze impact

IVN biedt het hele jaar door klimaatcursussen aan. Jaarlijks bereiken we 500 cursisten die tijdens de cursus werken aan hun persoonlijke klimaatactieplannen. In deze actieplannen ontwikkelen cursisten een handelingsperspectief om groener en duurzamer te leven. Waar mogelijk nemen ze mensen in hun omgeving mee in hun plannen en ontstaat er zo een duurzame olievlekwerking. Voor meer informatie, zie: <https://www.ivn.nl/klimaateducatie-met-impact>.

Algemene informatie

Doelstellingen

Na afloop van de cursus kunnen de cursisten:

- Met voorbeelden uit de natuur aangeven dat klimaatverandering van alle tijden is en dat zulke veranderingen onze natuur hebben gevormd en zullen blijven vormen.
- Duidelijk maken welke invloed het gedrag van de mens in deze tijd heeft op ons klimaat, wat dat betekent voor de natuur en welke ontwrichtende werking deze invloed heeft op mens en natuur.
- Aangeven wat hen drijft om tegen klimaatontwrichting in actie te komen. Hierdoor kunnen ze een breed publiek enthousiast maken.
- Voorbeelden geven, bij voorkeur uit hun eigen regio, over hoe wij klimaatverandering kunnen beperken (mitigatie) en kunnen omgaan met klimaatontwrichting (adaptatie).
- Bovenstaande punten in praktijk te brengen door middel van het ontwerpen en uitvoeren van een eigen actieplan.

Doelgroep

De online IVN Klimaatcursus 'De Groene Verandering' is bedoeld voor alle mensen die meer willen weten over het klimaat en willen leren hoe ze zelf kunnen bijdragen aan het verkleinen van hun ecologische voetafdruk. Zowel IVN-leden als niet-leden kunnen zich aanmelden voor de cursus. Voorkennis is niet vereist. Dit betekent mogelijke verschillen in kennisniveau binnen de groep.

Globaal overzicht van de opbouw

De online cursus bestaat uit 8 bijeenkomsten van 1 uur en 3 kwartier (105 minuten). Daarin is tijd voor reflectie en ervaringen uitwisselen, een theoretisch deel en het vertalen naar de persoonlijke praktijk. En er is zelfs een digitale excursie. Een precieze indeling van de onderwerpen per bijeenkomst staat uitgewerkt in het volgende deel.

Tussen de bijeenkomsten in werken de cursisten aan hun huiswerkopdracht en ontwikkelen hun persoonlijke actieplan. Daar zijn ze ongeveer 1 uur per keer aan bezig. Dit actieplan delen ze op OnsIVN in een besloten groep die wordt aangemaakt voor de cursus. Die groep is een plek voor vragen, uitwisseling en om met elkaar te sparren tussen de bijeenkomsten in.

Ondersteuning in personen

Klimaatambassadeurs

Aan de besloten groep op Ons IVN worden ook duurzaamheidsambassadeurs toegevoegd. Dit zijn mensen die al langere tijd met verschillende onderwerpen binnen duurzaamheid bezig zijn. De duurzaamheidsambassadeurs kunnen zo de actieplannen inzien en helpen waar nodig bij het aanvullen en uitwerken van de plannen om zo de impact van de plannen te vergroten. Ook kunnen zij mogelijk helpen bij inhoudelijke vragen over verschillende duurzaamheidsthema's.

IVN Klimaattrainers

Kennis over het klimaat ontwikkelt zich razendsnel en kan pittige gesprekken met zich meebrengen. Daarom is er een trainerspoule met speciaal opgeleide IVN klimaattrainers. Zij nemen de inhoudelijke delen van de bijeenkomsten voor hun rekening. Als organisatie ben je wel nog verantwoordelijk voor de niet-inhoudelijke delen van de bijeenkomsten.

Organiseer je een cursus vanuit IVN? Dan raden we het sterk aan om te werken met deze trainerspoule om de kwaliteit van de cursus te waarborgen. Maar de keuze ligt bij de afdeling zelf. In een

kennismakingsgesprek kijken we waar behoefte aan is. Organisatoren van buiten IVN schakelen de trainerspoule altijd in bij de uitvoering van de cursus..

Zoom tech-buddies

Tech-buddies kunnen helpen bij de technische ondersteuning van de online cursus. Ze werken altijd in duo's om zo de cursus soepel te laten verlopen. Het inschakelen van tech-buddies is niet verplicht, maar wel aanbevolen.

Beschikbare materialen en benodigdheden

De online IVN Klimaatcursus bestaat uit:

- Deze organisatiehandleiding: 'Stap voor stap de online-klimaatcursus organiseren'.
- PowerPointpresentaties (met filmpjes, Mentimeter opdrachten en Zoompollvragen).
- Weekopdrachtkaarten voor cursisten. Het is aan de organisator om te bepalen of deze worden uitgeprint voor en opgestuurd naar deelnemers of vanuit duurzaamheidsoverwegingen deze digitaal te delen met de deelnemers.
- Certificaten voor cursisten.
- Online besloten leeromgeving op OnsIVN voor de cursusgroep tijdens de cursus.
- Alumni-netwerk Samen Duurzaam op OnsIVN na afloop van de cursus (vrijblijvend aanbod).

Al deze materialen zijn voor IVN-organisatoren te downloaden op OnsIVN. Organisatoren van buiten IVN ontvangen na het verkennend gesprek met de projectleider Natuur & Duurzaamheid alle benodigde materialen om de cursus te kunnen organiseren.

De cursisten en organisatoren hebben tijdens de cursus het volgende nodig:

- Een stabiele internetconnectie
- Een webcam en microfoon
- Eventueel een tweede scherm (tablet of telefoon)
- Eventueel bronnen als boeken, tijdschriften enz.

Certificering en diplomering

Deze cursus is gecertificeerd door het IVN Cursushuis. Dit houdt in dat de IVN Klimaatcursus voldoet aan alle standaarden van een IVN-cursus. De cursisten ontvangen na afloop (minimaal 6 van de 8 bijeenkomsten volledig aanwezig) een certificaat van deelname.

Aantal cursisten en kosten

We adviseren om maximaal 25 cursisten toe te laten. Vaak eindig je dan met een groep van 20. In onze ervaring werkt dit zeer prettig.

Kosten voor cursisten

De prijzen van de online IVN Klimaatcursus bij landelijke organisatie liggen in lijn met de adviesprijzen van het IVN Cursushuis en bedragen: €50,- voor IVN-leden en €75,- voor niet IVN-leden. Als organiserende IVN-afdeling kun je de cursus ook goedkoper aanbieden. Een te lage prijs is echter niet aan te bevelen. De ervaring met te lage cursusprijzen is dat cursisten minder aanwezig zijn of afhaken.

Kosten van de klimaatcursus organiseren

We werken tijdens de klimaatcursus met vrijwilligers uit de klimaattrainerspoule (de klimaattrainers en tech-buddies) die vaste vergoedingen ontvangen. Tijdens het eerste kennismakingsgesprek bespreken we je wensen en gaan we onderzoeken welke lessen en taken het organisatie-team zelf oppakt en waar vrijwilligers uit de poule worden ingezet.

Als organisatie betaal je in principe een vast bedrag aan IVN landelijk om de inzet van de betrokken trainers mogelijk te maken. Dit geld wordt gebruikt voor de onkostenvergoeding en bijscholing van de klimaattrainerspoole. Je kunt hiervoor een deel van de deelnemersbijdragen inzetten.

Kosten

- Organiserende IVN afdelingen betalen een vast bedrag van **750 Euro**.
- Voor een maatschappelijke organisatie zonder winstoogmerk die de klimaatcursus met ondersteuning van IVN wilt aanbieden rekenen we een vast bedrag van **1500 Euro**.
- Overweeg je om de cursus als organisatie buiten IVN te organiseren? Denk er dan over na om de cursus samen met en onder de vlag van een lokale IVN-afdeling te organiseren. Dan kunnen jullie samen op het gereduceerde IVN tarief.

Daarvoor krijg je

- Inzet 1-2 tech-buddies tijdens alle 8 bijeenkomsten
- Inzet 2 klimaattrainers tijdens drie klimaatlessen
- Vergoeding gastspreker storytelling
- *Vergoeding gastpreker systeemverandering (optioneel, deze les kun je ook zelf verzorgen)*
- *Vergoeding gastpreker klimaatpsychologie (optioneel, deze kun je ook zelf verzorgen)*
- Kosten inzet projectleider coördinatie, bijscholing, technische ondersteuning

Opbouw van de cursus

In het schema hieronder zie je de opbouw van de online IVN Klimaatcursus. Elke online-klimaatcursus bestaat uit 8 bijeenkomsten. Iedere bijeenkomst heeft een duur van één uur en drie kwartier (105 min). Bij elke bijeenkomst is hierdoor ruimte voor eventuele uitloop, de cursisten houden namelijk rekening met een bijeenkomstduur van 120 minuten.

De kern van elke bijeenkomst wordt gevuld door lesmodules, waarbij de hulp kan worden ingeroepen van de IVN-trainerspoule (zie *Algemene informatie*). Tijdens de introductie en afsluiting van elke bijeenkomst worden de weekopdrachten die aansluiten op het maken van het actieplan van de cursisten respectievelijk nabesproken en uitgelegd door het organisatie-team.

De stof en opdrachten vormen door de gekozen volgorde een logisch en opbouwend geheel. We raden organisatoren aan om zich te committeren aan deze lesopbouw. Schuiven in de volgorde belemmert de kennisoverdracht en brengt extra werk voor de organisatie met zich mee.

	Introductie 15 min	Leskern 75-80 min	Afsluiting en weekopdracht 10 min
Bijeenkomst 1	Introductie	Uitleg cursus Motivaties en verwachtingen Alledaagse psychologie VN duurzaamheidsdoelen Klimaatquiz	Weekopdracht: <i>doe een footprint test en inventariseer op welk vlak je hoog en laag scoort</i>
Bijeenkomst 2	Bespreken weekopdracht	Systeem aarde	Weekopdracht: <i>bedenk een laagdrempelige uitdaging op basis van je footprint- testuitslag</i>
Bijeenkomst 3	Bespreken weekopdracht	Effecten van de mens op het klimaat	Theorie: r-ladder Weekopdracht: <i>specificeer onderwerp van het actieplan</i>
Bijeenkomst 4	Bespreken weekopdracht	Klimaatpsychologie Digitale excursie	Theorie: vormen van educatie Weekopdracht: <i>ga op duurzame safari en fotografeer</i>
Bijeenkomst 5	Bespreken weekopdracht	Effecten van het klimaat op de mens	Theorie: circle of influence Weekopdracht: <i>beschrijf jouw circle of influence</i>
Bijeenkomst 6	Bespreken weekopdracht	Storytelling	Theorie: SMART Weekopdracht: <i>maak je actieplan SMART</i>
Bijeenkomst 7	Bespreken weekopdracht	Systeemverandering	Weekopdracht: <i>maak een pitch over je actieplan in een zelfgekozen format</i>
Bijeenkomst 8		Actieplan Afsluiting	Deel jouw definitieve actieplan of de resultaten op OnsIVN

Stappenplan cursusorganisatie

Hoe zet je zo'n cursus op, waar begin je? Hieronder zie je het stappenplan:

1. Als organisator of cursustrekker zoek je minimaal een tweede trekker die ook energie wil steken in de organisatie van de online-klimaatcursus.
2. Je neemt contact op met de [landelijke IVN-projectleider](#) voor een adviserend gesprek. Daarin bespreek je wat jullie wensen zijn, wat jullie zelf oppakken, en waar jullie ondersteuning kunnen gebruiken.
3. Je bepaalt de cursusdata en begint met de werving van de cursisten. Vraag bij inschrijving de cursisten naar hun motivatie voor deelname en breng hun verwachtingen in kaart. Deze informatie deel je met de betrokken trainers.
4. We brengen je in contact met klimaattrainers en Zoom tech-buddies uit onze trainerspoule.
5. Plan een kennismakingssessie in voor het cursusteam (organisatoren, Zoom tech-buddies, gastsprekers en trainers). Stem met de trainers en Zoom tech-buddies af wie welke rol op zich neemt. Een uitvoerig in de praktijk getest voorstel hiervoor staat in het volgende hoofdstuk.
6. Wanneer je genoeg cursisten hebt en de inschrijvingen gesloten zijn, kun je een e-mail naar alle cursisten sturen met de algemene informatie over de cursus.
7. Je regelt de betalingen van de cursisten. Na afloop van de cursus maak je het afgesproken bedrag over naar IVN Landelijk Bureau voor de uitbetaling van de vrijwilligers uit de landelijke trainerspoule.
8. Je brengt de klimaatambassadeurs op de hoogte over wanneer zij de actieplannen van cursisten moeten beoordelen.
9. Je bereidt de inhoudelijke delen van de cursus die jij zult geven voor.
10. Je bent klaar om de cursus te starten!

De cursisten ontvangen van het organisatie-team

Voorafgaand aan de cursus:

- Welkomstmail na aanmelding.
- Informatiemail over de cursus met betaalverzoek.
- Een uitnodiging voor de online besloten klimaatcursusgroep op OnsIVN.
- Een Zoomlink voor de cursusbijeenkomsten.
- Weekopdrachtkaarten.
- Eventueel: de IVN Jaarkalender 'Een duurzaam jaar'. Te koop bij de [webwinkel van IVN](#).

Tijdens de cursus:

- PowerPointpresentaties na afloop van iedere bijeenkomst, via OnsIVN

Na afloop van de cursus:

- Certificaten na afloop van cursus. Alleen bij een aanwezigheid van minimaal 6 keer.
- Uitnodiging voor de online community Samen Duurzaam op OnsIVN. Dit is het alumni-netwerk van de klimaat-cursus

Taak- en rolverdeling

Wat moeten jullie als cursusorganisatie zelf doen en regelen bij het organiseren van de cursus en wat geef je uit handen? Hieronder vind je de taken en rollen van elke schakel in het cursusteam. Verdeel deze taken en rollen onderling.

Vorbereiding

Organisatoren:

- Bepalen de cursusdata.
- Werven en regelen van de inschrijvingen van cursisten.
- Hebben en onderhouden van contact met de cursisten. Onder andere de voorbereidende e-mails en het beantwoorden van praktische vragen.
- Brengen alle leden van het cursusteam twee weken voorafgaand aan de cursus voor een kennismaking bij elkaar.
- Onderhouden contact met de klimaattrainers.
- Onderhouden contact met de tech-buddies.
- Onderhouden contact met de IVN-gast sprekers (expert storytelling, eventueel expert klimaatpsychologie en/of systeemverandering).
- Onderhouden contact met de klimaatambassadeurs.
- Onderhouden contact met de landelijke projectleider van IVN.
- Bereiden de cursusbijeenkomsten voor.

Tech-buddies:

- Maken Zoom-meetings aan voor de afgesproken data.
- Zorgen ervoor dat de Mentimeter vragen klaar zijn voor gebruik. Gereset en getest.
- Zetten de Zoom-polls voor de bijeenkomst klaar.
- Maken een groep aan op OnsIVN en voegen cursisten en organisatoren toe.

Klimaattrainers:

- Bereiden de inhoud van de lessen en PowerPointpresentaties voor.
- Zoeken tijdens de lesvoorbereiding eventueel nog extra recente inhoudelijke informatie op en controleren of de inhoudelijke informatie nog up-to-date is. Zij geven gevonden informatie en eventuele veranderingen door aan het cursusteam.

Tijdens de cursus

Organisatoren:

- Zijn het gezicht van de organisatie.
- Geven de intro en afsluiting van elke bijeenkomst.
- Staan klaar om vragen over de organisatie te beantwoorden.
- Houden de chat in de gaten.
- Geven bijeenkomst 1, 4 en 8 (en eventueel bijeenkomst 7). Voor het deel klimaatpsychologie bij bijeenkomst 4 kan ook eventueel een externe trainer worden ingeschakeld.
- Bewaken de tijd.
- Houden OnsIVN regelmatig in de gaten.
- Plaatsen eventueel nog filmpjes of links op OnsIVN.

Tech-buddies:

- Openen de Zoommeeting.
- Maken de overige leden van het cursusteam co-host.
- Beheren de wachtruimte, de bijeenkomst vooraf en de pauze.
- Delen de PowerPointpresentaties via 'share screen' en bedienen deze en ingesloten filmpjes.
- Zetten polls open op het juiste moment.
- Openen Mentimeters op het juiste moment en delen deze via 'share screen'.
- Zetten break-out rooms open op het juiste moment.
- Zetten mensen wanneer nodig op mute.
- Houden de chat in de gaten.
- Helpen eventueel een cursist bij technische problemen via de privé chat.
- Bewaren wanneer nodig belangrijke delen van de chat.
- Zetten de hand-out van de PowerPointpresentatie en belangrijke onderdelen van de chat op OnsIVN na elke bijeenkomst.
- Zetten bij bijeenkomst 8 de 'sharescreen' functie aan voor iedereen.

Klimaattrainers:

- Verzorgen in tweetallen de 3 inhoudelijke lessen over het klimaat.
- De tweede trainer houdt tijdens deze 3 inhoudelijke klimaatlessen de chat in de gaten en beantwoordt eventuele vragen of speelt ze door naar de eerste trainer om ze klassikaal te behandelen.
- Gastspreker storytelling verzorgt de inhoudelijke les over storytelling.
- Verzorgen eventueel de inhoudelijk les over systeemverandering of klimaatpsychologie.
- Plaatsen wanneer nodig achtergrondinformatie of extra bronnen op OnsIVN.
- Kijken tijdens de cursus regelmatig op OnsIVN en reageren waar nodig.
- Kunnen, indien gewenst, digitaal langskomen in break-out rooms tijdens opdrachten.

Na afloop van de cursus

Organisator:

- Maken en versturen certificaten in een afsluitende mail, waarbij ook de link naar 'Samen Duurzaam' op OnsIVN gedeeld wordt.
- Hebben een evaluerend gesprek met de IVN-projectleider en een afsluitend gesprek met cursusteamleden.

Tech-buddies:

- Slaan Mentimeter-uitkomsten op en delen ze met de cursusorganisator en op OnsIVN. Daarna resetten ze de vragen Mentimeter zodat eerdere antwoorden niet meer zichtbaar zijn. Dit doen ze idealiter na iedere bijeenkomst.

Het hoe en wat van de online omgeving

Tijdens de online-klimaatcursus wordt er gebruik gemaakt van het programma 'Zoom'. Het programma is te downloaden via [deze link](#). In dit hoofdstuk geven we je meer uitleg over dit programma en het gebruik ervan tijdens de klimaatcursus. Daarna geven we ook uitleg over het gebruik van Mentimeter en OnsIVN voor deze cursus.

Over Zoom

Zoom is een programma voor videovergaderen, met alle functionaliteiten waardoor je digitaal toch bij elkaar bent. Je kunt elkaar, mits webcams en microfoons aan staan, zien en horen. Daarnaast is er een chat-functie, zijn er mogelijkheden om presentaties en filmpjes (inclusief geluid) te tonen, documenten te delen, vragen te stellen én kun je mensen in kleinere groepjes uiteen laten gaan.

Voor 'bezoekers' is het gebruik van Zoom altijd gratis. Ze hoeven alleen een account aan te maken. Op telefoon en tablet moet je de app downloaden, op een laptop of desktop computer kan dat ook, maar hoeft het niet en kun je rechtstreeks via je internetbrowser deelnemen.

Voor organiserende partijen bestaan er gratis en betaalde accounts. Ze hebben in principe dezelfde functionaliteiten, alleen zit er op de gratis accounts een maximum van 45 minuten per bijeenkomst. Bij de betaalde accounts zit er geen beperking in tijdsduur. Daarom maken we voor deze cursus gebruik van een zakelijk account van IVN. Besturing hiervan gebeurt door de tech-buddies of door de landelijk projectleider.

Aandachtspunten

- Let erop dat er een 'recurring' meeting wordt aangemaakt. Zo hoef je niet elke keer een nieuwe link naar je deelnemers te sturen, maar kun je elke bijeenkomst dezelfde link gebruiken.
- Mocht jij toch degene zijn die een bijeenkomst inplant of bijvoorbeeld verzet, log dan in via de website en niet via de app. Zo zie je welke andere bijeenkomsten er gepland staan. Ook op een betaald account kun je maar één bijeenkomst tegelijkertijd hebben, dus let erop dat je geen dubbele bijeenkomsten plant.
- Doen er cursisten mee met maar weinig ervaring met Zoom? Zorg dan dat de eerste bijeenkomst een kwartier tot een half uur eerder begint zodat de tech-buddies alles uit kunnen leggen. Inventariseer via de mail of hier behoefte aan is.
- In eerdere cursussen kwam het wel eens voor dat deelnemers alleen zichzelf hadden ingeschreven, maar ook opeens hun partner of vriend wilden laten meedoen. Dit is niet wenselijk. Twee personen via één scherm kan prima, maar laat ze wel als twee cursisten betalen.

Zoom techniek

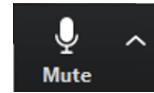
Het tech-team is opgeleid om gebruik te kunnen maken van de verschillende tools binnen Zoom om de cursus soepel te laten verlopen. Iemand van het tech-team zal de host zijn van de Zoommeeting. Bij het starten zal diegene de rest van het cursusteam co-host maken. Zo kan het hele cursusteam gebruik maken van de tools binnen Zoom.

De digitale wachtruimte

Wanneer de Zoommeeting is gestart, komen de cursisten terecht in een digitale wachtruimte. De (co)host kan hen accepteren en 'binnenlaten' in de bijeenkomst. Op deze manier kun je altijd nagaan dat er geen vreemden binnenkomen. Hiervoor is het belangrijk dat accountnamen van cursisten duidelijk zijn. Wanneer dit niet het geval is zal het tech-team tijdens de bijeenkomst de cursist vragen of helpen de naam te veranderen naar een juiste voornaam. Via de chat kunnen eventueel berichten naar de wachtruimte worden gestuurd.

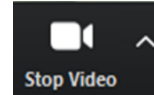
Geluid

Alle cursisten staan niet standaard op mute, wat betekent dat ieders microfoon aan staat. Zodra de bijeenkomst begint, wordt gevraagd of iedereen zijn microfoon op mute wil zetten. Zo voorkom je veel achtergrondruis. Ook kan het gebeuren dat mensen door elkaar heen gaan praten. Het tech-team houdt dit gedurende de bijeenkomsten goed in de gaten en zet eventueel mensen weer op mute.

Beeld

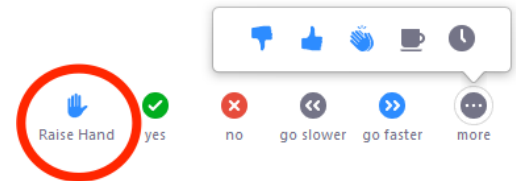
Een ander belangrijk onderdeel van Zoom is de camera. Alle leden van het cursusteam hebben altijd hun camera aan. Dat helpt bij een band vormen met de cursisten. Ook aan cursisten wordt gevraagd of zij hun camera aan willen zetten om zo te werken aan het groepsgevoel. Saamhorigheid is belangrijk bij deze cursus, omdat dat meer ruimte geeft om elkaar te inspireren en ook de lastige emoties die bij dit onderwerp komen kijken de ruimte te geven. Anoniem blijven door je camera uit te zetten, kan dit heel erg tegenwerken. Mocht iemand dit op een bepaalde reden niet willen of kunnen, kijk of ze dan toch aan het begin en bij de groepsopdrachten dit wel kunnen doen. Zo blijven de cursisten toch met elkaar verbonden.

Tijdens de bijeenkomsten kunnen de cursisten de PowerPointpresentaties van de lessen zien. Deze zullen gedeeld worden door het tech-team met de functie share-screen. De trainer of organisator heeft op deze manier altijd alle cursisten in beeld en kan zo goed contact met hen maken.

Vragen tijdens de online cursus

Wanneer cursisten tijdens de bijeenkomst een vraag willen stellen, kan dit met twee verschillende tools. Wanneer het een directe vraag is die het liefst meteen beantwoord wordt, kan de cursist digitaal de 'hand' opsteken. Dit is een blauw handje wat voor het cursusteam meteen op het scherm verschijnt, bij die persoon. De persoon kan dan zijn vraag stellen door de microfoon aan te zetten. Het tech-team kan dit handje daarna weer weghalen.

Wanneer de vraag meer een achtergrondvraag is of een vraag die niet meteen beantwoord hoeft te worden, kan de cursist de chat gebruiken om daar de vraag in te stellen. De tweede trainer kan deze vraag dan via de chat beantwoorden. Je gebruikt de chat ook voor antwoorden van cursisten op vragen van de trainer. Net als meningen en interessante links. We raden wel af om in de chat lesstof en extra informatie te delen. Het kan verwarrend worden voor de cursisten als zij op twee dingen tegelijk moeten letten.

Online tools voor interactie

Er zijn verschillende tools die in de cursus gebruikt worden om de cursus interactiever en afwisselender te maken.

Polls

Zoom heeft de functie polls waarmee je meerkeuzevragen kunt stellen. Een goede manier om snel voor afwisseling en interactie te zorgen. Deze vragen worden voor de bijeenkomst al klaargezet worden door het tech-team, want tijdens een bijeenkomst kan dit niet.

Wil je dit als organisatie zelf regelen? Ga naar <https://us02web.zoom.us/>. Klik op de meeting van de online-klimaatcursus. Onderaan de pagina kun je de polls invoegen.

Break-out rooms

Je kunt deelnemers in groepjes uiteen laten gaan in break-out rooms. Ideaal voor brainstorm of de groepsopdrachten. Break-out rooms worden tijdens de bijeenkomst klaargezet en gestart door het tech-

team. Dit kan alleen door de host gedaan worden. Wanneer de host de break-out rooms start, ontvangen de cursisten een uitnodiging om deel te nemen aan een break-out room, die zij aan moeten klikken om te accepteren. Zij worden dan in een kleinere zoommeeting gezet, binnen de huidige meeting. In deze break-out rooms kunnen cursisten met hun werkgroepje vrijuit overleggen.

Als cursusteam kun je de cursisten dan niet meer horen of zien totdat ze teruggeroepen worden. Als host of co-host kun je de break-out rooms in en uit om zo digitaal 'langs de groepjes te lopen'. En je kunt meldingen naar alle groepen sturen, bijvoorbeeld om te laten weten hoeveel tijd ze nog hebben voor de opdracht. Het is verstandig om voordat de break-out rooms gestart worden, de opdracht in de chat te sturen, zodat cursisten die in de break-out room nog kunnen bekijken.

Mentimeter

Bij een aantal opdrachten en vragen wordt de website www.mentimeter.com gebruikt. Het tech-team zal deze opdrachten delen via share-screen. De cursisten kunnen dan (via een tweede scherm) op de website www.menti.com een code invullen om bij de juiste vraag te komen. Wanneer cursisten de vraag beantwoord hebben, verschijnen hun antwoorden anoniem in beeld. Op deze manier kunnen de antwoorden op een visueel aantrekkelijke manier gedeeld en besproken worden.

Het gebruik van OnsIVN

Tijdens de cursus wordt het sociaal intranet van IVN gebruikt: [OnsIVN](#). Binnen OnsIVN wordt een besloten groep gecreëerd voor de cursisten waar ze huiswerkopdrachten en tips kunnen delen, en vragen kunnen stellen. De cursisten kunnen in deze groep ook alle materialen van de cursus terugvinden, zoals de PowerPointpresentaties. Dat de groep besloten is, betekent dat iemand die geen lid is van de groep, de inhoud niet kan bekijken. Elke klimaatcursus heeft zo'n groep. Deze wordt een maand na het beëindigen van de cursus opgeheven.

Daarnaast is er een speciaal opgerichte groep 'Samen Duurzaam'. Iedereen die de online- of offline-cursus 'De Groene Verandering' volgt of heeft gevolgd kan zichzelf toevoegen aan deze groep. Deze groep is gecreëerd als ruimte waar gelijkgestemden bij elkaar kunnen komen voor inspiratie en tips op het gebied van duurzaamheid. Leden van de groep gebruiken het platform om zelf informatie of ervaringen te delen en om vragen te stellen aan elkaar of aan de duurzaamheidsambassadeurs.

Tip: Maak een WhatsApp groep aan voor het cursusteam voor communicatie onderling. Deze groep is ook handig voor snelle communicatie tijdens de bijeenkomsten.

Als trainer/spreker aan de slag

Als organisator sta jij tijdens de cursus wellicht ook zelf voor groep. Je verzorgt de introductie-les, de online-klimaatexcursie maar ook de modules 'actieplan' en 'evaluatie'. Spannend en nieuw? Hieronder een paar algemene tips. Die gelden zowel voor het online- als offline-lesgeven.

Interactie is in een online omgeving natuurlijk anders dan wanneer je fysiek in dezelfde ruimte bent. Dit heeft invloed op groepsinteractie, groepsvorming en educatie. Hieronder geven we je een aantal tips om ervoor te zorgen dat de online-educatie zo optimaal mogelijk verloopt.

Het is in ieder geval belangrijk dat jij je als spreker/trainer op je gemak voelt. Inhoudelijk kun je dit doen door je lessen goed voor te bereiden en duidelijke afspraken te maken met de rest van het cursusteam. Na de lessen samen bespreken wat goed en fout ging, of wat cursisten moeilijk vonden is bijvoorbeeld een goede voorbereiding op de volgende les.

1. Connectie met de cursisten: openstellen en interesse tonen

Cursisten zullen verschillende achtergronden en opleidingsniveaus hebben. Sommige cursisten zullen bepaalde onderwerpen moeilijk of minder interessant vinden en anderen juist niet. Als trainer heb je de uitdaging om hier zo veel mogelijk rekening mee te houden. Je kunt je hierop voorbereiden door de motivaties van de cursisten te inventariseren. Hierdoor krijg je al een goed beeld over de groep en zie je waar de verschillen en overeenkomsten liggen. Kijk hoe de lesstof aansluit bij de motivaties en verwachtingen van de cursisten, kom hier tijdens de bijeenkomsten op terug en neem het mee in de voorbereiding van cursus.

Voor het ontwikkelen van een connectie kun je goed je persoonlijke ervaringen, redenen en interesses gebruiken. Vertel bijvoorbeeld aan het begin waarom je trainer bent geworden. Zelfs al hebben mensen andere meningen over de uitvoer; de liefde voor de natuur werkt verbindend. Daarnaast helpt het delen van eigen ervaringen om gesprekken op te starten en gaande te houden.

2. Creëer de juiste sfeer

Bij elke cursus is een prettige sfeer belangrijk, maar bij de klimaatcursus nog net wat meer. De deelnemers worden geconfronteerd met lastige informatie en mogelijk lastige emoties. Om dat om te zetten in positieve actie is een open houding en sfeer nodig waarin mensen gemakkelijk delen met elkaar. Maar hoe bouw je aan zo'n sfeer? Hier een paar tips:

- Laat merken dat jij er zin in hebt en geïnteresseerd bent. In woorden en in houding. Enthousiasme en openheid werkt aanstekelijk.
- Geef ruimte voor uitwisseling tussen trainers en cursisten én cursisten onderling. Samen over de onderwerpen sparren is voor alle partijen heel waardevol. Het kan extra waardevol zijn om ook buiten de bijeenkomsten om, bijvoorbeeld op OnsIVN, aanspreekbaar te zijn over de cursus. Zo maak je betrokken zijn zo laagdrempelig mogelijk, ook op afstand.
- Zeker online is het soms extra lastig om gestructureerd te blijven en je aan het proces te houden. Let er zelf, al dan niet ondersteund door de anderen, op dat jullie dit wel doen. Zo voorkom je frustraties. Bijvoorbeeld door als gespreksleider op te treden en zo te voorkomen dat mensen door elkaar heen praten of de discussie te ver afdwaalt. Verwacht je dat de les toch uitloopt, vraag of de deelnemers hier wel tijd voor hebben.

3. Maak de stof toegankelijk

Gebruik inspirerende kleine of grote voorbeelden uit de dagelijkse praktijk om stof relevant en interessant te maken. Kom terug op mechanismen of systemen uit vorige lessen om nieuwe informatie in perspectief te plaatsen en logisch op elkaar aan te laten sluiten. Verwijs ook naar wat komen gaat. Zo creëer je een kapstok bij je cursisten die helpt bij het onthouden van de lesstof en helpt om alle stof

als geheel te ervaren. Ook online kun aan je nonverbale signalen zien of je opmerkingen landen of niet. Maar het juist interpreteren kan net iets lastiger zijn, dus vraag even na of dat wat je meent te zien ook klopt er ga er dan op in.

Wanneer je een vraag krijgt over een onderwerp dat later besproken wordt, kun je ervoor kiezen om de vraag te erkennen, maar te parkeren tot je bij dat specifieke onderwerp bent. Als er op het moment ruimte voor is om de vraag te behandelen kan dat, maar voorkom dat je al te veel de diepte in gaat of te lang op een onderwerp blijft hangen. Zonde als je cursisten daardoor afdwalen of er weinig tijd overblijft voor andere onderwerpen die evengoed belangrijk zijn.

Hetzelfde geldt voor vragen die over stof gaan wat niet behandeld wordt in de cursus. En voor vragen waar je het antwoord niet op weet (wat overigens niet erg is. Je kunt niet alles weten). Erken vragen van cursisten altijd, maar parkeer de vraag waar nodig, bijvoorbeeld tot na de les. Er is ook altijd nog de mogelijkheid om via OnslVN op vragen terug te komen.

Overige tips

- Noem mensen bij hun naam. Zorg samen met cursusteam dat alle namen in Zoom kloppen. Dat kan bijvoorbeeld met een: 'Ik kijk nu even digitaal jou aan, ...'
- Wees niet bang om stiltes te laten vallen en 'de klas rond te kijken' zoals je ook bij een fysieke cursus zou doen.
- Neem altijd de tijd om opdrachten stap voor stap uit te leggen en te zorgen dat cursisten weten wat er van ze verwacht wordt. Zeker als je zelf al veel hebt nagedacht en gepraat over een opdracht, lijkt die soms logischer dan het voor de deelnemers is als ze het voor het eerst horen.
- Wanneer jij iets voelt, merkt of denkt, gebruik dan de ik-vorm, wanneer je dit zegt.

- Ook bij online lessen is je fysieke houding belangrijk. Het helpt als minstens je hele gezicht, maar liever ook een deel van je romp goed zichtbaar is. Let op dat jouw beeld niet (deels) wegvalt door bijvoorbeeld tegenlicht of een felle lamp. Door af en toe in de lens van de camera te kijken als je spreekt, voelt het nog persoonlijker.
- Gebruik de chat zo min mogelijk om éxtra informatie te delen. Dit kan verwarrend zijn omdat de cursisten hun aandacht dan moeten verdelen.

- Bij lastig gedrag; vraag naar iemands beleving en vragen. Geef duidelijk aan wat de afspraken zijn en benader de cursist rustig. Geef duidelijk grenzen aan wanneer de cursist anderen ongemakkelijk maakt.
- Ga in op wat cursisten aandragen als feedback. Zie dit als een opbouwend verzoek en niet als kritiek.

Bijeenkomsten

In dit deel vindt je van elke bijeenkomst de doelen, de relevantie en een tijdschema. Alle tijdschema's zijn een indicatie en zijn afgerond per 5 minuten. De gedetailleerde beschrijving van de inhoud van de lessen is te vinden in de notities bij de PowerPointspresentatie van elke bijeenkomst. Pas de inhoud gerust aan, actualiseer, maar waak ervoor dat qua tijdschema en inzet van technische middelen geen grotere veranderingen nodig zijn.

Neem als cursusteam voor de voorbereiding ruim de tijd voor iedere bijeenkomst om samen met de tech-buddies en betrokken trainers de bijeenkomst door te lopen en alle technische onderdelen vooraf te testen.

Bijeenkomst 1: Introductie

Doelstellingen

- De cursisten leren elkaar kennen, zo wordt er gezorgd voor groepsvorming
- Een overzicht bieden van de gehele cursus, om de cursisten een goed beeld te geven van wat er allemaal gaat gebeuren
- De verwachtingen van de cursisten helder krijgen
- Korte introductie geven over klimaatpsychologie
- Een koppeling maken met de VN-duurzaamheidsdoelen

Wie heeft welke rol?

Deze bijeenkomst wordt volledig verzorgd door een lid of leden van het organisatieteam.

Opbouw en relevantie

Om cursisten een duidelijk beeld te geven van wat ze van de cursus kunnen verwachten lopen we het programma van de hele cursus tijdens deze bijeenkomst door. We inventariseren de verwachtingen van cursisten en gaan na of we kunnen voldoen aan deze verwachtingen of dat deze bijgesteld moet worden. Zo voorkomen we teleurstellingen. Er wordt een introductie gegeven over klimaatpsychologie. Dit geeft de mogelijkheid tot ventileren van wat er aan urgentie, aanleiding en wensen leeft onder de cursisten. Waar loopt men tegenaan in het dagelijks leven in de communicatie over klimaat en de wens zelf iets te veranderen? Aan de hand van de motivaties, een klimaatquiz en het bespreken van de VN-duurzaamheidsdoelen, wordt er richting gegeven aan de cursus.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
	15	Eventuele Zoom uitleg		
Start cursus	10	Welkom Voorstellen cursusteam Zoom etiquette	1-5	
	5	Opbouw en inhoud cursus	6	
	15	Kennismaken en motivaties (10 min in break-out rooms 5 min bespreken)	7	Break-out rooms
	15	Verwachtingen	8	Break-out rooms
	10	Footprint test	9-17	
	10	Pauze		
	30	VN-duurzaamheidsdoelen	18-20	Mentimeter
		Klimaatpsychologie van alledag	21-24	Filmpje
	5	Actieplan	25-27	
	5	Huiswerk en afsluiting	28-30	Filmpje
Einde cursus	15	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 2 Systeem aarde

Doelstellingen

- De cursisten basiskennis geven over klimaat
- Laten zien hoe complex systeem aarde is en hoe alle aspecten hiervan samenhangen

Wie heeft welke rol?

De inleiding en afsluiting van de bijeenkomst worden verzorgd door een lid van het organisatieteam. De kern van de bijeenkomst wordt verzorgd door een klimaattrainer of, indien een IVN-afdeling de cursus organiseert, door een lid van het organisatieteam als dit de voorkeur heeft.

Opbouw en relevantie

Het doel van deze les is om kennis over klimaataspecten bij de cursisten op te halen. In deze les worden voornamelijk aardrijkskundige zaken besproken, **niet** de huidige klimaatverandering. Het is belangrijk om eerst de basis van systeem aarde goed in kaart te brengen, voordat in de volgende lessen op klimaatverandering wordt ingegaan. Wees hier ook duidelijk in tegen de cursisten.

Er zijn verschillende manieren om kennis over te brengen. De focus in deze les ligt op mondeling doorgeven van kennis (via een presentatie). Er is gekozen om in het eerste deel van de les de algemene onderwerpen van systeem aarde, zoals de werking van het weer, te bespreken. Door middel van proefjes bieden we theorie ook op een praktische manier aan. Vervolgens gaan we op een paar aspecten dieper in, zoals extreem weer.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
	15	Welkom en bespreken huiswerk	1	
Start cursus	10	Introductie klimaattrainer Inhoud les Leerdoelen	2-4	
	5	Opbouw 'systeem aarde'	5 + 6	
	20	Aspecten systeem aarde - zeestromen	7-11	Filmpjes, Poll
	15	- zoet/zout water	12 + 13	
	10	Pauze		
	20	Aspecten systeem aarde - weer	14-19	Filmpjes
		- klimaatzones	20-24	Poll, Chat
		- broeikasgassen	25-27	Poll
		- kringlopen	28-30	
	10	Hoe nieuw zijn veranderingen?	31-34	
Einde cursus	5	Conclusies	35	
	10	Afronding en huiswerk	36-38	
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 3 Het effect van de mens op het klimaat

Doelstellingen

- Inzicht geven in de impact die de mens op het klimaat heeft gehad in het verleden
- Inzicht geven in de impact die de mens op het klimaat heeft in de moderne tijd
- Kijken naar wat de mogelijke impact van de mens is op het klimaat in de nabije toekomst

Wie heeft welke rol?

De inleiding en afsluiting van de bijeenkomst worden verzorgd door een lid van het organisatieteam. De kern van de bijeenkomst wordt verzorgd door een klimaattrainer of, indien een IVN-afdeling de cursus organiseert, door een lid van het organisatieteam als dit de voorkeur heeft.

Opbouw en relevantie

In deze bijeenkomst wordt het effect dat de mens heeft/heeft gehad op het klimaat vanaf de prehistorie tot nu besproken. Op deze manier wordt getoond dat er een huidige klimaatverandering gaande is, veroorzaakt door menselijk handelen. Vijf effecten die deze klimaatverandering heeft op de aarde worden uitgelegd. De specifieke gevolgen voor Nederland komen ook aan bod. Aan de hand van het klimaatverdrag van Parijs en nieuwe inzichten van het IPCC wordt een blik op de toekomst geworpen. Aan het einde van de les is een korte werkvorm ingebouwd waarbij de cursisten worden uitgedaagd om te bedenken wat de situatie zal zijn in 2050 als we nu geen actie zouden ondernemen om klimaatverandering tegen te gaan.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
	15	Welkom en bespreken huiswerk		
Start cursus	10	Introductie trainer Leerdoelen Inhoud les	1 + 2	Filmpje
	5	Verleden	3-7	Chat, Poll
	15	Heden introductie	8-10	
		- areaalverschuiving	11	
		- afname biodiversiteit	12	
		- verandering van fenologie	13	Mentimeter
		- zeespiegelstijging	15 + 16	Filmpje
		- extreem weer	17	Poll
	5	Nederland	18-21	
	5	Klimaatverdrag van Parijs	22 + 23	
	10	Pauze		
	5	Toekomst	24-26	Filmpje
	10	Bespreking opdracht	Dia 28	
	10	Afronding en huiswerk met uitleg theorie R-ladder		
Einde cursus	15	Uitloop		

Bijeenkomst 4 Klimaatpsychologie en excursie

Doelstellingen

- Kennis laten maken met verschillende vlakken van klimaatpsychologie
- Een ruimte creëren waar cursisten hun ervaringen met elkaar kunnen delen
- Laten zien dat de geleerde theorie ook in eigen omgeving terug is te zien
- Inspiratie bieden om zelf op pad te gaan

Wie heeft welke rol?

Deze bijeenkomst wordt volledig verzorgd door een lid of de leden van het organisatie-team. Voor het onderdeel klimaatpsychologie kan eventueel een trainer worden ingeschakeld.

Opbouw en relevantie

Deze les gaat uitgebreider in op klimaatpsychologie. Klimaatverandering heeft niet alleen praktische gevolgen, mensen kunnen ook psychologische klachten ondervinden. Er wordt gekeken naar hoe klimaatverandering psychologisch invloed heeft op de mens en welke psychologische mechanismen hierbij komen kijken. Er wordt ruimte gegeven aan cursisten om hun eigen ervaringen in een veilige omgeving te delen. Ook kunnen onderdelen in deze les begrip creëren over waarom iedereen anders reageert op klimaatverandering. Er worden handvatten geboden om met de psychologische kanten van klimaatverandering om te kunnen gaan.

De digitale excursie (maak foto's en deel deze met elkaar) borduurt voort op de bijeenkomsten 'systeem aarde' en 'het effect van de mens op het klimaat' en laat de theorie in de praktijk zien. Een excursie is vaak een vast onderdeel van IVN-cursussen, maar valt weg bij een online-cursus. Op deze manier wordt er toch een "excursie" geboden en worden deelnemers geïnspireerd om zelf naar buiten te gaan

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	30	Vorbereiding cursusteam		
Start cursus	10	Welkom en bespreken huiswerk		
	5	Leerdoelen Inhoud les	1-3	
	5	Inleiding Klimaatpsychologie	4-8	Chat
	10	Psychologische effecten	9-12	
	10	Coping mechanismen	13 + 14	Chat
	15	Gedragsverandering en opdracht	15-17	Break-out rooms
	5	Afsluiting klimaatpsychologie	18	
	10	Pauze		
	5	Theorie leren op drie niveaus: - Kennis - Vaardigheden - Attitude	19 + 20	
	25	Verschillende thema's → Big 5 safari	21-31	
		- thema 1: Systeem aarde		Filmpje
		- thema 2: Invloed mens op het klimaat		Poll
		- thema 3: Invloed klimaat op de mens		Chat
		- thema 4: In de buurt: Klimaatadaptatie		Chat
		- thema 5: Thuis: Klimaatmitigatie		Chat
	5	Afronding en huiswerk	32-34	
Einde cursus	15	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 5 Het effect van het klimaat op de mens

Doelstellingen

- Inzicht geven in het effect van klimaat op de mens
- Inzicht geven in klimaat gerelateerde effecten op verschillende schalen
- Lokale, nationale, continentale en globale effecten van klimaatverandering op de mens uiteenzetten

Wie heeft welke rol?

De inleiding en afsluiting van de bijeenkomst worden verzorgd door een lid van het organisatie team. De kern van de bijeenkomst wordt verzorgd door een klimaattrainer of, indien een IVN-afdeling de cursus organiseert, door een lid van het organisatie team als dit de voorkeur heeft.

Opbouw en relevantie

Deze les bestaat voornamelijk uit een casusopdracht. Na een korte terugblik op de vorige les en het bespreken van het doel van deze les, wordt de groep verdeeld in 4 groepjes van 4 of 5 personen. De groepjes gaan m.b.v. aangereikte bronnen en informatie die ze zelf kunnen vinden aan de slag.

De casusopdracht toont heel goed de connectie tussen klimaatles 2 en klimaatles 3. We laten cursisten actief op zoek gaan naar de gevolgen van bepaalde aspecten van klimaatverandering, omdat ze in vorige klimaatlessen al veel hebben geluisterd. Houd er rekening mee dat het mogelijk is dat cursisten sommige informatie zelf al achterhalen (of: zelf al weten).

Het uitwerken van de casus neemt een prominente rol in, in deze bijeenkomst. Dat is bewust. We vinden het belangrijk dat sociale ongelijkheid en ecologische rechtvaardigheid een grote rol krijgen, omdat dit een belangrijke bijkomstigheid van klimaatverandering is. In Nederland lijkt klimaatverandering nog een probleem van de toekomst, maar we willen hiermee aantonen dat het voor mensen wereldwijd al een probleem van vandaag is.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
Start cursus	10	Welkom en bespreken huiswerk	1	
	5	Leerdoelen Inhoud les	2 + 3	
	10	Theorie effecten klimaatverandering	3-5	
	5	Casus opdracht uitleggen	6	
	45	Casus opdracht (inclusief pauze)	Dia 7-9	Break-out rooms
	15	Bespreken opdracht	10-16	
	5	Conclusies	17	
	10	Uitleg theorie circle of influence en huiswerkopdracht	18	
Einde cursus	15	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 6 Storytelling

Doelstellingen

- Kennis laten maken met de vertelvorm storytelling
- De cursisten kunnen woorden geven aan hun innerlijke verhaal
- De cursisten leren anderen mee te nemen in hun verhaal

Wie heeft welke rol?

De inleiding en afsluiting van de cursus worden verzorgd door een lid van het organisatieteam. De kern van de bijeenkomst wordt verzorgd door een gastspreker van IVN die expert is op het gebied van storytelling.

Opbouw en relevantie

We hebben veel besproken over hoe systeem aarde werkt en wat klimaatverandering daarmee doet. Met deze workshop willen we ingaan op hoe een verhaal kan bijdragen aan het overbrengen van jouw boodschap. Storytelling kan helpen bij invulling geven aan het actieplan.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
Start cursus	10	Welkom en bespreken huiswerk	1	
	10	Inhoud les verhaal gulle boom	2 + 3	
	20	Bespreken verhaal gulle boom (15 min in Break-out rooms/ 5 min bespreken)	4	Break-out rooms
	10	Drijfveren	5	
		De kracht van storytelling	6-8	
		Uitleg BEB	9-11	
	10	Pauze		
	5	Uitleg opdracht BEB	12	
	20	Opdracht BEB		Break-out rooms
	10	Terugkoppeling opdracht BEB	13	
	5	Gedicht	14-16	
	10	Uitleg theorie SMART en huiswerkopdracht		
Einde cursus	10	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 7 Systeemverandering

Doelstellingen

- Een beeld geven over wat systeemverandering inhoudt
- Kijken naar hoe systeemverandering nuttig kan zijn voor klimaatverandering
- Cursisten vormen een eigen mening en kunnen discussiëren over systeemverandering

Wie heeft welke rol?

De inleiding en afsluiting van de cursus worden verzorgd door een lid van het organisatieteam. De kern van de bijeenkomst wordt verzorgd door een gastspreker van IVN die expert is op het gebied van systeemverandering. Ook een lid van het organisatieteam mag het onderdeel systeemverandering verzorgen, wanneer een IVN-afdeling organiserende is.

Opbouw en relevantie

Eerst wordt teruggekeken op de cursus en wat ze het meest is bijgebleven. Zo wordt geprobeerd een koppeling te maken tussen het reeds geleerde en wat ze nu gaan leren over systeemverandering. Vervolgens wordt uitgelegd wat er precies bedoeld wordt met systeemverandering. Aan de hand van drie denkers wordt dit onderwerp besproken om mensen stof tot nadenken te geven: hoe verhoud ik mij tot deze ideeën, hoe kijk ik aan tegen systeemverandering, waar denk ik dat de macht tot verandering zich bevindt? Met een korte quiz aan de hand van quotes kijken we terug op de drie denkers. Aan de hand van verschillende stellingen ingaande op systeemverandering gaan cursisten in break-out rooms discussiëren.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
Start cursus	10	Welkom en bespreken huiswerk	1	
	5	Leerdoelen Inhoud les	2 + 3	
	5	Terugblik cursus	4	Mentimeter
	5	Systeemverandering	5	
	15	Kate Raworth	7-10	Filmpje
	10	Naomi Klein	11 + 12	
	5	Wat is de macht van bedrijven?	13	
	10	Pauze		
	10	Joseph Stiglitz	14 + 15	
	10	Uitleg en voorwerpen zoeken (blauw, groen, rood)	16-19	
		Quotes		
	15-20	Stellingen, discussie en terugkoppeling	20 + 21	Break-out rooms
	5	Afronding en huiswerkopdracht	22-23	
Einde cursus	10	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijeenkomst 8 Actieplan

Doelstellingen

- Ruimte om de ervaringen met ieders actieplan te delen
- Inspiratie om verder te gaan met het actieplan
- Mogelijkheid om tips en tops over de cursus te geven

Wie heeft welke rol?

Deze bijeenkomst wordt volledig verzorgd door een lid of leden van het organisatie team.

Opbouw en relevantie

Aan het begin van deze bijeenkomst wordt kort de lesstof over het actieplan herhaald. Er worden inspirerende verhalen verteld over andermans actieplannen, waaronder die van oud-cursisten. Op deze manier kan de cursus inspirerend, maar vooral activerend afgesloten worden. De actieplannen van de huidige cursisten worden met elkaar gedeeld, eventueel om de laatste onderdelen nog uit te werken. Cursisten kunnen elkaar dus nog om hulp vragen of elkaar inspireren. De cursus wordt afgesloten met de tips en tops van de huidige cursisten, zodat dit gebruikt kan worden voor de volgende cursussen en de kwaliteit van de cursus gewaarborgd blijft.

Tijd	Duur (min)	Activiteit	Dia	Techniek
	60	Vorbereiding cursusteam		
Start cursus	10	Welkom Inspirerend voorbeeld 1 Herhaling theorie	1-6	Filmpje
	15	Verhaal oud cursist	7	
	30	Pitches actieplannen	8 + 9	Break-out rooms
	10	Pauze		
	20	Terugkoppeling actieplannen	10 + 11	Mentimeter
	5	Inspirerend voorbeeld 2	12	Filmpje
	10	Tips en tops cursus	13 +14	Mentimeter
	5	Afsluiting	15-17	
Einde cursus	15	Uitloop		
		Nabespreking cursusteam		

Bijlagen

Alle bijlagen staan als losse documenten in de besloten groep op OnsIVN. Je krijgt toegang hiertoe zodra je definitief overgaat tot de organisatie van de IVN-klimaatcursus.

Bijlage I: Sjabloon informatiemail

Belangrijk bij het sturen van de informatiemail is dat de e-mailadressen in de **BCC** staan in verband met privacy.

Beste deelnemer van de online IVN Klimaatcursus,

Binnenkort, op *datum*, gaan we van start met de eerste digitale cursusbijeenkomst! Het cursusteam en alle trainers hebben er ontzettend veel zin in.

Zoom

De bijeenkomsten vinden plaats via het programma Zoom. Dit programma moet van tevoren gedownload en geïnstalleerd worden. Dat kan via deze link: <https://Zoom.us/>

We werken met een wachtkamer, dat wil zeggen dat het cursusteam iedereen persoonlijk binnen zal laten. Zo waarborgen we de veiligheid. Vanaf de eerste bijeenkomst kun je iedere week om *tijd uur* inloggen via de link: [zoomlink](#)
(Dit is iedere week dezelfde link).

We raden het aan om op *tijd (5 minuten van tevoren)* binnen te komen en alles te testen, vooral als je nog niet zo bekend bent met Zoom. De bijeenkomsten starten altijd om *tijduur* en we sluiten af om *tijduur*.

We hebben de cursus interactief gemaakt, hiervoor kan het handig zijn om een tweede scherm zoals een iPad of telefoon bij de hand te houden. Ook pen en papier in de buurt zijn handig tijdens de cursus.

De opbouw van de cursus

- 1) Kennismaking, introductie van de cursus en aanstippen eerste klimaat les (*datum*)
- 2) Klimaat les 1: Systeem Aarde (*datum*)
- 3) Klimaat les 2: Het effect van de mens op het klimaat (*datum*)
- 4) Psychologie en excursie (*datum*)
- 5) Klimaat les 3: Het effect van de mens op het klimaat (*datum*)
- 6) Workshop Storytelling (*datum*)
- 7) Systeemverandering (*datum*)
- 8) Actieplan (*datum*)

OnsIVN

We hebben daarnaast een besloten groep aangemaakt op OnsIVN, het intranet van IVN. Om toegang te krijgen moet je eerst een account aanmaken. Hier hoef je geen lid van IVN voor te zijn. Na iedere bijeenkomst kun je hier de dia's en het lesmateriaal terugvinden. Daarnaast plaatsen we er aanvullend lesmateriaal en kun je er ook zelf artikelen, video's of foto's delen. Kijk er gerust al eens een keertje rond. Op ons IVN zie je ook wie je medecursisten zijn. Op jouw mailadres ontvang je ruim vooraf een uitnodiging voor onsIVN.

Link: [link naar de onsIVN groep](#)

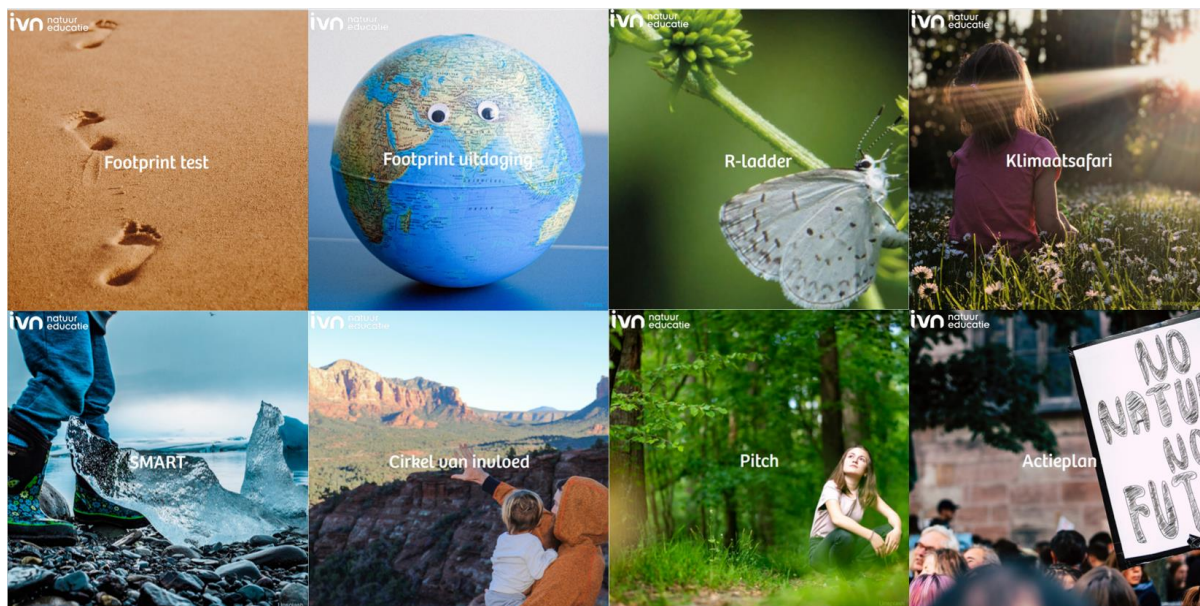
Als er vragen zijn, kun je naar dit e-mailadres ([e-mailadres organisator](#)) een berichtje sturen. We kijken uit om je binnenkort via Zoom te ontmoeten!

Met vriendelijke groet,

Namen organisatoren

Bijlage 2: Actiekaarten met wekelijkse opdrachten

Per les is er een opdracht. We hebben de opdrachten in een mooie vormgeving laten gieten. Gebruik hiervoor het pdf bestand actiekaarten. Je kunt dit printen en per post versturen of het bestand online met deelnemers delen.

Bijlage 3: Vragen voor polls en Mentimeter

Hoe stel ik de vragen in?

- Mentimeter:
 - Log in via [mentimeter.com](https://www.mentimeter.com). De inloggegevens hebben de cursusorganisatoren of tech-buddies ter beschikking.
 - In de online omgeving kun je mentimeters aanmaken, beheren en resultaten downloaden.
- Polls in Zoom
 - Log in bij Zoom via de website ([Zoom.us](https://zoom.us)).
 - Zoek de terugkerende meeting van de cursus op.
 - Onderaan de pagina kun je een poll aanmaken.

Bijeenkomst 1 – Introductie

Twee mentimeterpresentaties (1-4 vragen)

1. Open ended - Speech bubbles: Als je kijkt naar de VN duurzaamheidsdoelen, wat is er dan nodig om wereldwijd duurzaam te kunnen handelen en leven? (Bewaren uitkomsten niet nodig).

Eventueel - maar afwijkend van PowerPointpresentatie:

1. Word cloud: Waarom wil jij je inzetten voor het klimaat? (Probeer dit te verwoorden steekwoorden)
2. Open ended - Flowing Grid: Welk onderwerp mag niet missen in deze cursus?
3. Open ended - Flowing Grid: Wat wil jij uit deze cursus halen?

Bijeenkomst 2 – Systeem aarde

Drie Polls in Zoom (4 vragen)

Warm en koud water

1. Single choice: Wat denk je dat er gebeurt als het glas koud water op het glas met warm water wordt geplaatst?
 - a. Scheiding tussen warm en koud water blijft
 - b. Warm en koud water mengen
2. Single choice: En wat gebeurt er als het warm water op het glas met koud water wordt geplaatst?
 - a. Scheiding tussen warm en koud water blijft
 - b. Warm en koud water mengen

Koppen-Geiger klimaatclassificatie

1. Single choice: Worden weersomstandigheden beïnvloed door begroeiing?
 - a. Ja
 - b. Nee

Broeikasgassen

1. Multiple choice: Wat zijn de twee belangrijkste broeikasgassen? Kies twee antwoordopties.
 - a. Methaan
 - b. Stikstof
 - c. CO₂
 - d. Lachgas
 - e. Ozon
 - f. Waterdamp

Bijeenkomst 3 – Invloed van de mens op het klimaat

Eén Mentimeterpresentatie (2 vragen)

1. Open ended - Flowing Grid: Hoeveel miljard ton is de jaarlijkse CO2 uitstoot door menselijke activiteiten?
2. Wordcloud: Wat is jouw ervaring/ wat valt jou het meest op, op het gebied van fenologie?
(Bewaren uitkomsten niet nodig)

Bijeenkomst 4 – Psychologie en excursie

Zoom poll (1 vraag)

1. Single choice: Welke plant is inheems in Nederland
 - a. Groot Kaasjeskruid (*Malva sylvestris*)
 - b. Alligatorkruid (*Alternanthera philoxeroides*)
 - c. Lampenpoetsersgras (*Pennisetum setaceum*)

Bijeenkomst 5 en 6 hebben geen polls

Bijeenkomst 7 – Systeemverandering

Een mentimeterpresentatie (1 vraag)

1. Word cloud: Wat is je het meest bijgebleven?

Bijeenkomst 8 – Actieplan en afsluiting

Een mentimeterpresentatie (2 vragen)

1. Open ended - Flowing grid: Wat is jouw tip?
2. Open ended - Flowing Grid: Wat vond je top?

Bijlage 4: Certificaat

De certificaten zijn invulbaar en zo te personaliseren. Je kunt ze downloaden via Ons IVN of krijgt ze toegestuurd in het materialenpakket indien je een externe organisatie bent.

Locatie: landelijke online cursus

Datum:

IVN projectleider Landelijk Bureau
Alina Salomon

Cursist

Als cursist heb je tijdens de online IVN klimaatcursus 'De Groene Verandering' kennis genomen van:

1. werking van systeem aarde
2. manieren om klimaatverandering te bespreken
3. invloed van mens op klimaat
4. invloed van klimaat op mens
5. drijfveren om in actie te komen

Tevens heb je een actieplan ontworpen en uitgevoerd waarin je de opgedane kennis hebt verwerkt.

